

3. Vadivel B., Namaziandost E., Saeedian A. *Progress in English language teaching through continuous professional development — teachers' self-awareness, perception, and feedback //Frontiers in Education. – Frontiers Media SA, 2021. – Т. 6. – P. 757285.*
4. Rofi'i A., Nurhidayat E., Firharmawan H. *Teachers' Professional Competence in Integrating Technology: A Case Study at English Teacher Forum in Majalengka //IJLECR (International Journal of Language Education and Cultural Review). – 2023. – Т. 9. – №. 1. – P. 64-73.*
5. Maddukelleng M. et al. *Hybrid learning innovation: Challenges for developing teachers' skills in Indonesia //Al Qalam: Jurnal Ilmiah Keagamaan dan Kemasyarakatan. – 2023. – Т. 17. – №. 2. – P. 842-854.*
6. Antonova N. V., Shmeleva Z. N., Kozulina N. S. *Lifelong learning as the way of modern personality development in Russia on the example of higher educational institution of technical and natural-scientific profile //Journal of Physics: Conference Series. – IOP Publishing, 2020. – Т. 1691. – №. 1. – P. 012146.*
7. Calleja J. *Teacher participation in continuing professional development: Motivating factors and programme effectiveness. – 2018. 12(1). - P. 5–29.*
8. Zhang X., Admiraal W., Saab N. *Teachers' motivation to participate in continuous professional development: relationship with factors at the personal and school level //Journal of education for teaching. – 2021. – Т. 47. – №. 5. – P. 714-731.*
9. Espolova G.K. *Zhaңartylған bilimberu mazmұnynda bastauysh synyp oқushylarınuң zertteushilik qūzyrettiligin қалыptastyru: diss. PhD: 8D10200. - Talдықorған, 2010, –198-201 bb.*
10. Samashova G.E., Kurymbaev S.F., Abil'gazin B.I., Akyldaeva S.D. / *Bolashaq pedagogtardyn zertteushilik quzyrettiligin қалыptastyrudyn pedagogikalyk sharttary: Monografiya. E.A. Boketov atyndagy Қарagandy memlekettik universiteti. - Қарagandy: «Tipografiya Arko» baspasy,2020. – 134 b.*

FTAMP 15.01.21

<https://doi.org/10.51889/2959-5967.2025.84.3.013>

Әкімбаев А.А.,^{1*} Калходжаева А.М.¹, Каракпаева С.К.¹

¹М.Ауезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті (Шымкент, Қазақстан)

ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫНЫҢ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ОҚУ МОТИВАЦИЯСЫНА ӘСЕРІ

Аңдатпа

Бұл мақалада Қазақстан Республикасының білім беру жүйесін жаңғырту жағдайында бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясына цифрлық білім беру ресурстарының әсері қарастырылады. Тақырыптың өзектілігі – білім беру үдерісіне заманауи технологияларды енгізуге бағытталған мемлекеттік саясатпен қолдау тапқан жаһандық цифрландыру процестерімен негізделген.

Зерттеудің мақсаты — бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясын арттыруда цифрлық білім беру ресурстарын пайдаланудың тиімділігін анықтау. Зерттеу барысында сауалнама, бақылау және педагогикалық эксперимент әдістері қолданылды. Эксперименттік жұмыс BilimLand, Kundelik.kz сияқты қазақстандық цифрлық платформаларды пайдалана отырып бастауыш сыныптарда жүргізілді.

Нәтижелер эксперименттік топтың оқу мотивациясының бақылау тобымен салыстырғанда едәуір артқанын көрсетті. Балалардың танымдық қызығушылығын дамыту үшін цифрлық ресурстарды тиімді пайдалану шарттары анықталды. Ұсынылған деректер практикалық маңызға ие және бастауыш сынып мұғалімдеріне әдістемелік ұсыныстар әзірлеуде қолданылуы мүмкін.

Түйінді сөздер: цифрлық білім беру ресурстары, оқу мотивациясы, бастауыш сынып оқушылары, білім беру технологиялары, білім беруді цифрландыру.

Akimbaev A.A.^{1,}, Kalhodzhaeva A.M.¹, Karakpaeva S.K.¹*
¹M. Auezov South Kazakhstan University (Shymkent, Kazakhstan)

THE IMPACT OF DIGITAL EDUCATIONAL RESOURCES ON THE LEARNING MOTIVATION OF YOUNGER STUDENTS

Abstract

This article examines the impact of digital educational resources on the learning motivation of primary school students in the context of the modernization of Kazakhstan's education system. The relevance of the topic is driven by global digitalization processes, supported by state policies aimed at integrating modern technologies into the educational process.

The aim of the study was to determine the effectiveness of using digital educational resources to enhance learning motivation among younger students. The study employed methods such as surveys, observation, and pedagogical experiment. The experimental work was conducted in primary school classes using Kazakhstan's digital platforms such as BilimLand and Kundelik.kz.

The results showed a significant increase in learning motivation in the experimental group compared to the control group. Key conditions for the effective use of digital resources to foster cognitive interest in children were identified. The findings have practical significance and can be utilized in the development of methodological recommendations for primary school teachers.

Keywords: digital educational resources, learning motivation, primary school students, educational technologies, digitalization of education.

Акимбаев А.А.^{1,}, Калходжаева А.М.¹, Каракпаева С.К.¹*
¹Южно-Казахстанский Университет имени М. Ауезова (Шымкент, Казахстан)

ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ НА УЧЕБНУЮ МОТИВАЦИЮ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Аннотация

В статье рассматривается влияние цифровых образовательных ресурсов на учебную мотивацию младших школьников в условиях модернизации системы образования Республики Казахстан. Актуальность темы обусловлена глобальными процессами цифровизации, поддерживаемыми государственной политикой, направленной на внедрение современных технологий в образовательный процесс.

Цель исследования заключалась в выявлении эффективности использования цифровых образовательных ресурсов для повышения мотивации к обучению у младших школьников. В исследовании были использованы методы анкетирования, наблюдения и эксперимента. Экспериментальная работа проводилась в начальных классах с использованием платформ BilimLand, Kundelik.kz и других казахстанских цифровых ресурсов.

Результаты показали значительное повышение мотивации в экспериментальной группе по сравнению с контрольной. Выявлены основные условия эффективного использования цифровых ресурсов для развития познавательного интереса у детей. Представленные данные имеют практическую значимость и могут быть использованы при разработке методических рекомендаций для учителей начальных классов.

Ключевые слова: цифровые образовательные ресурсы, мотивация, младшие школьники, образовательные технологии, цифровизация образования.

КІРІСПЕ Соңғы жылдары Қазақстан мемлекет деңгейінде қолдайтын білім беруді цифрландыру стратегиясын белсенді түрде іске асыруда. Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев білім беру мазмұнын жаңарту, оның сапасы мен азаматтардың барлық

санаттары үшін қолжетімділігін арттыру қажеттігін көрсете отырып, білім беру процесіне заманауи технологияларды енгізудің маңыздылығын бірнеше рет атап өтті.

Президент 2021 жылы Қазақстан халқына Жолдауында «Цифрландыру - бұл жай ғана технологиялық тренд емес, білім беру жүйесін табысты дамыту қажеттілігі» деп атап өтті. Цифрлық білім беру ресурстары бұл тапсырманы орындауда шешуші рөл атқарады, оқытудың жаңа көкжиектерін ашады және білім беру процестерінің икемділігін қамтамасыз етеді [1].

Осы тұрғыда цифрлық білім беру ресурстарының Қазақстандағы бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясына әсерін зерттеу ерекше өзектілікке ие болуда. Мемлекет қолдайтын білім беруді цифрландыру стратегиясы оқытудың инновациялық әдістерін белсенді енгізуді талап етеді, бұл өз кезегінде білім беру нәтижелерін жақсартуға және оқушылардың мотивациясын дамытуға ықпал етеді.

Цифрландырудың қазіргі дәуірінде Қазақстан Республикасының Білім беру жүйесі ауқымды өзгерістерге ұшырауда. "Цифрлық Қазақстан" (2017-2022) мемлекеттік бағдарламасында айқындалған дамудың негізгі бағыттарының бірі білім беру процесіне ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) енгізу болып табылады. ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев халыққа Жолдауында атап өткендей, "Елдің болашағы білім беру сапасына және оқытудың алғашқы кезеңдерінен бастап цифрлық технологияларды қолдану қабілетіне тікелей байланысты". Бұл бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясын арттыру үшін цифрлық білім беру ресурстарын пайдаланудың өзектілігін көрсетеді [2, б.3].

Цифрлық білім беру ресурстары бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясын арттыруға ықпал ететін заманауи оқытуда шешуші рөл атқарады. Олар әртүрлі материалдарға, интерактивті тапсырмаларға және ойындарға қол жеткізуді қамтамасыз етеді, бұл оқу процесін қызықты әрі тиімді етеді.

Цифрлық білім беру ресурстары-бұл оқу процесін қолдайтын желіде қол жетімді интерактивті материалдар. Оларға белсенді өзара әрекеттесуге және бастауыш сынып оқушыларының оқуға деген қызығушылығын арттыруға көмектесетін бейнелер, оқу платформалары және мобильді қосымшалар кіреді. Қазақстанда Bilimland, Daqyn сияқты білім беру платформалары белсенді енгізілуде. [inline](#), [Opiq.kz](#) және [iMekter.kz](#), бұл олардың оқу процесіне әсерін талдау қажеттілігін ынталандырады [3, б.66-70].

Бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясы білім алуға және оқу тапсырмаларын сәтті орындауға деген ішкі ұмтылыс ретінде анықталады. Бұл оқушылардың белсенділігіне, олардың оқу процесіне деген қызығушылығына және оқудағы қиындықтарды жеңуге дайындығына әсер етеді. Цифрлық ресурстар бұл мотивацияны айтарлықтай арттыра алады.

Маслоудың қажеттіліктер теориясы, Деси мен Райанның өзін-өзі анықтау теориясы және күту теориясы-Врумның күш-жігері сияқты мотивацияның негізгі теориялары әртүрлі факторлардың, соның ішінде цифрлық білім беру ресурстарының бастауыш сынып оқушыларының оқуға деген ынтасына қалай әсер ететінін түсіндіреді.

Цифрлық ресурстардың қол жетімділігі және ата-аналардың қолдауы сияқты сыртқы факторлар оқу мотивациясына ықпал етеді. Ішкі факторлар, соның ішінде пәнге деген қызығушылық және табысқа деген ішкі ұмтылыс бастауыш сынып оқушыларының оқу белсенділігін арттыруда шешуші рөл атқарады.

Бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясы ішкі және сыртқы ынталандыруды қамтитын күрделі психологиялық-педагогикалық категория болып табылады. Лусканованың зерттеулеріне сәйкес [4, б.45-51] интерактивті білім беру ресурстарын пайдалану мотивацияның сырттан ішкі мотивацияға өтуіне ықпал етеді. Э.Деси мен Р. Райанның өзін-өзі анықтау теориясы [5, б.120-128] цифрлық технология арқылы қол жеткізілген автономия мен таңдау еркіндігі оқушылардың танымдық белсенділігін арттыратынын көрсетеді. Цифрлық білім беру ресурстарын қолдану материалды беру формаларын әртараптандыруға ғана емес, сонымен қатар оқуды оқушының жеке ерекшеліктеріне бейімдеуге мүмкіндік береді, бұл оқу процесіне қатысудың және өзін-өзі ұйымдастырудың артуына әкеледі [6, б.230-235]. Цифрлық білім беру ресурстары интерактивтіліктің, ақпараттың қолжетімділігінің және жекелендірілген тәсілдер-

дің арқасында бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясын арттыруға ықпал етеді. Олар оқуды қызықты етеді және оқушыларға материалды игеру қарқынын өз бетінше басқаруға мүмкіндік береді.

Цифрлық білім беру ресурстарын бірнеше түрге жіктеуге болады: интерактивті оқулықтар, оқу ойындары, бейне дәрістер және онлайн курстарға арналған платформалар. Бұл түрлердің әрқайсысының өзіндік ерекшеліктері бар және бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясына әртүрлі жолдармен әсер етеді, белсенді оқуға және пәндерге қызығушылыққа ықпал етеді.

Қазақстанның білім беру жүйесіндегі цифрлық білім беру ресурстары Қазақстанда цифрлық технологияларды дамыту "Цифрлық Қазақстан" бағдарламасы аясында жүзеге асырылуда. "Цифрлық мектеп" жобасы мектептерді заманауи цифрлық платформалармен жабдықтауды қоса алғанда, білім беру процесін жаңғыртуға бағытталған. Бастауыш мектептерде осындай ресурстар қолданылады: BilimLand - оқу бағдарламасы бойынша интерактивті сабақтар ұсынады [3, б.66-70]. Daryn.olinpline-олимпиадалық дайындық пен интерактивті оқытуға арналған платформа. Orip.kz - ҚР Білім Министрлігі бекіткен электрондық оқулықтар мен жұмыс дәптерлері. iMekter.kz - геймификация элементтері бар бастауыш сынып оқушыларына арналған дамыту порталы. Цифрлық құралдарды мұндай әртараптандыру оқытуға жеке көзқарасты қамтамасыз етуге мүмкіндік береді және тұрақты оқу уәждемесін қалыптастыруға ықпал етеді [7, б.33-40].

Отандық және шетелдік зерттеулерді талдау көрсеткендей, цифрлық білім беру ресурстарының бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясына әсері екіұшты және қолдану әдістемесіне, мұғалімдердің цифрлық дайындық деңгейіне, сондай-ақ оқушылардың жас ерекшеліктеріне байланысты. Қазақстанда О.Ж. Шаймерденованың (2021) зерттеулері BilimLand платформасын қолдану интерактивтілік және мазмұнды визуализациялау есебінен бастауыш сынып оқушыларының оқу материалына қызығушылығын арттыруға ықпал ететінін көрсетеді [8, 45-бет]. Алайда, педагогикалық сүйемелдеусіз және жүйелі жұмыссыз мотивациялық әсер тез төмендейтіні атап өтілді. С.С. Ысқақованың (2022) Алматы облысы мектептерінің базасында жүргізген зерттеуі Orip және т. б. жүйелі пайдаланатын оқушылар Kundelik.kz оқу іс-әрекетінде олар неғұрлым тұрақты ішкі мотивацияны көрсетеді, әсіресе математика мен әлемді тануда [9, б.58]. 2-4 сынып оқушыларының үлгісінде жүргізілген Н.Ю. Мальцеваның (2020) ресейлік зерттеуінде цифрлық ресурстарды қолдану кезінде оқу мотивациясының өсуі расталды, бірақ автор экрандағы белсенділік пен өзара әрекеттесудің дәстүрлі формалары арасындағы тепе-теңдікті сақтаудың маңыздылығын атап көрсетеді [10, б.64].

Шетелдік зерттеулер, мысалы, Финляндия ғалымдарының жұмысы Kankaanranta және Pomäki (2019), жоғары дамыған цифрлық орта жағдайында бастауыш сынып оқушыларының мотивациясы Тәуелсіздік пен шығармашылыққа бағытталған цифрлық білім беру ресурстарын қолданған кезде артатынын көрсетеді [11, б.112]. Олар цифрлық мазмұнды оқушылардың жасына және қызығушылықтарына бейімдеудің маңыздылығын атап көрсетеді.

Осылайша, әртүрлі елдерде цифрлық білім беру ресурстары мотивацияға оң әсер етеді, бірақ белгілі бір шарттар орындалған жағдайда ғана: мұғалімдердің әдістемелік дайындығының болуы, мазмұнның бейімделуі, сандық жүктеменің дозалануы және дәстүрлі оқытумен үйлесуі.

Эксперимент пен әдебиетті талдау нәтижелерін дамудың жетекші психологиялық теорияларының объективі арқылы түсіндіруге болады. Бұл жерде Л.С.Выготский, Ж. Пиаже, А.Н. Леонтьев және Д.Б. Элькониннің тәсілдері ерекше маңызды. Л.С. Выготскийдің теориясына сәйкес, оқыту баланың ең жақын даму аймағында бола отырып, дамудан озып кетуі керек [12]. Оқу процесіне сауатты енгізілген цифрлық білім беру ресурстары оқушылардың мұғалімнің көмегіне немесе цифрлық анықтамаға сүйене отырып, қазіргі деңгейінен сәл жоғары материалмен жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Осылайша, цифрлық платформалар тапсырмаларды біртіндеп күрделендіру арқылы оқу мотивациясын қалыптастыруға ықпал ете отырып, жақын даму аймағында сүйемелдеу құралы бола алады. Ж.Пиаже өз еңбектерінде бастауыш мектеп жасында баланың операцияға дейінгі кезеңнен нақты операциялық ойлауға

ауысатынын атап өтті [13]. Бұл оның логикалық ойлай бастағанын, бірақ нақты визуалды және практикалық материалдарға сүйенетінін білдіреді. Анимациялармен, схемалармен, ойындармен қаныққан цифрлық білім беру ресурстары танымдық қызығушылық пен тұрақты зейіннің дамуына ықпал етеді. А.Н. Леонтьевтің және оның ізбасарларының (атап айтқанда, Д.Б. Элькониннің) қызмет теориясы мотивацияны оқу іс-әрекетінің семантикалық мазмұнының нәтижесі ретінде қарастырады [14,15]. Егер оқушы өз жұмысының мақсатын түсінсе және нәтиженің маңыздылығын көрсе, ішкі мотивация ретінде қалыптасады. Заманауи цифрлық ресурстар оқушыларға нәтижелерді бірден көруге мүмкіндік береді (мысалы, интерактивті тест тапсырғаннан кейін), бұл оқытудың семантикалық компонентін күшейтеді. Осылайша, цифрлық білім беру ресурстарын қолдану оқушылардың жас ерекшеліктеріне, олардың когнитивті дамуына және оқу іс-әрекетіне енуіне сәйкес қалыптасқан оқу мотивациясын тиімді қолдай алады.

ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУ ӘДІСНАМАСЫ Зерттеу жұмысымыздың мақсаты келесіге негізделеді, яғни, цифрлық білім беру ресурстарын қолданудың бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясына әсерін анықтау. Зерттеу гипотеза - BilimLand платформаларын пайдалану және iMekter.kz дәстүрлі оқыту әдістерімен салыстырғанда оқу мотивациясының айтарлықтай артуына әкеледі. Зерттеуде цифрлық білім беру ресурстарымен эксперимент жағдайларына бейімделген бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясын диагностикалауда Н.Г. Лусканованың әдістемесі қолданылды. Лусканованың әдістемесі 1-4 сынып оқушыларының оқу мотивациясын анықтауға бағытталған. Анықтауға мүмкіндік беретін әңгімелер, сызбалар, ойын тапсырмаларын қамтиды, яғни, танымдық белсенділік деңгейі; мектепке және оқуға деген көзқарас; басым мотивтер (ішкі немесе сыртқы). Экспериментте әдістемені қолдану диагностика негізінде бастапқы (анықтау) және қорытынды (бақылау) кезеңдерінде жүргізілді. Эксперименттік топтың оқушылары цифрлық білім беру ресурстарын (BilimLand, Opiq, LearningApps) қолданды, ал бақылау тобында оқыту дәстүрлі тәсілді қолдана отырып жүргізілді, онда цифрлық білім беру ресурстары эпизодтық түрде — негізінен үй тапсырмасы немесе жеке мультимедиялық материалдар түрінде қолданылды. Цифрлық білім беру ресурстарын қолдану жүйелі сипатта болған жоқ және сабақтың негізгі кезеңдеріне кіріктірілмеді. Керісінше, цифрлық білім беру ресурстары эксперименттік тобында оқу процесіне терең интеграцияланған, яғни, интерактивті платформалар (BilimLand, Opiq, LearningApps) қолданылды, цифрлық тапсырмалар мотивация, түсіндіру, бекіту кезеңдерінде, сондай-ақ оқытуды саралау және даралау үшін пайдаланылды. Бұл цифрлық ресурстардың болуын ғана емес, сонымен қатар оларды мақсатты және жүйелі қолданудың бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясына әсерін зерттеуге мүмкіндік берді.

Бақылау тобы цифрлық білім беру ресурстарын мектептерде жиі кездесетін шектеулі көлемде қолданды, яғни, тек көмекші құрал ретінде (мысалы, бейнелерді қарау, opiq-тен үйге тапсырмалар). Эксперименттік топ цифрлық білім беру ресурстарын жүйелі және мақсатты түрде қолданды, мысалы: күн сайын BilimLand-да электронды тренажерлер; LearningApps-тегі интерактивті тапсырмалар; цифрлық білім беру ресурстарын сабақтың әр кезеңіне жүйелі түрде енгізу (мотивация, түсіндіру, бекіту).

Зерттеу барысында нәтижелерді салыстыруда цифрлық білім беру ресурстарын қолдана отырып оқитын оқушылардың ішкі мотивациясының өсуін анықтауға мүмкіндік берді. Зерттеу экспериментінде Лусканова әдісін қолдана отырып, оқу мотивациясының бастапқы деңгейіне диагностика жүргізілді. Бақылау және эксперименттік топтардағы мотивация көрсеткіштері салыстырылды. Нәтижелерге талдау жасалынды және ұсыныстар берілді. Зерттеу базасы ретінде Шымкет қаласының №127жалпы орта мектепте алынды. Эксперимент жүргізуде екі топқа бөлінген 2-4 сынып оқушыларының 60 оқушысы қатысты (эксперименттік және бақылау топтары).

Зерттеу әдістері ретінде сауалнама, бақылау, тестілеу, оқу үлгерімін талдау, мұғалімдер мен ата-аналардан сұхбат алу жүргізілді. Эксперимент барысы 1 кезең (анықтаушы): Мотивацияның бастапқы деңгейін анықтау үшін екі топқа да алғашқы сауалнама жүргізілді. 2 кезең (қалыптастырушы): Эксперименттік топ 3 ай бойы BilimLand және платформаларын үнемі қолданды iMekter.kz негізгі сабақтар мен қосымша сабақтар аясында. Бақылау тобы

дәстүрлі бағдарлама бойынша оқытылды. 3 кезең (бақылау): Мотивация деңгейіндегі өзгерістерді бағалау мақсатында қайта сауалнама жүргізілді.

НӘТИЖЕЛЕРІ МЕН ТАЛҚЫЛАМА

Кесте 1. Экспериментке дейінгі оқу мотивациясының деңгейі

Топ	Жоғары деңгей	Орташа деңгей	Төмен деңгей
Эксперименталды топ	20%	56%	24%
Бақылау топ	22%	54%	24%

Кесте 2. Эксперименттен кейінгі оқу мотивациясының деңгейі

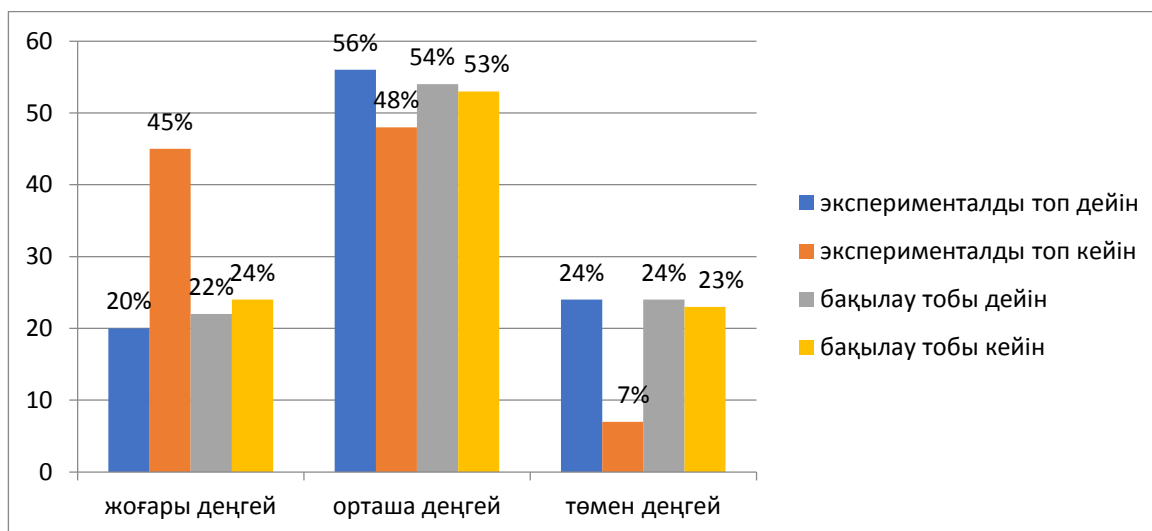
Топ	Жоғары деңгей	Орташа деңгей	Төмен деңгей
Эксперименталды топ	45%	48%	7%
Бақылау топ	24%	53%	23%

Эксперименттік топта көрсеткіштердің айтарлықтай жақсарғаны байқалады, мотивациясы жоғары оқушылар саны 20%-дан 45%-ға дейін өсті (2-кестені қараңыз), ал мотивациясы төмен балалар саны 24%-дан 7%-ға дейін төмендеді. Бақылау тобында көрсеткіштер айтарлықтай өзгерген жоқ.

Эксперимент нәтижелері Bilimland және сияқты цифрлық білім беру ресурстарының интеграциясы екенін растайды iMekter.kz, бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясына оң әсер етеді. Ішкі мотивацияның жоғарылауы оқу процесінің интерактивтілігі мен даралануымен байланысты. Бұл Деси мен Райанның цифрландыру білім алушылардың автономия сезімін дамытуға ықпал етеді деген теориялық тұжырымдарына сәйкес келеді. Зерттеу нәтижелері цифрлық білім беру ресурстарын қолдану оқу материалын қабылдауды жақсартып қана қоймай, сонымен қатар балаларда тұрақты мотивациялық көзқарастардың қалыптасуына ықпал ететіндігін көрсетеді. Осының негізінде келесі кесте ұсынылған (сурет 1).

Сурет 1 – Цифрлық білім беру ресурс компоненттерінің бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясына әсері

Сурет 2 - Эксперименттік және бақылау топтарындағы бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясы деңгейінің өзгеру динамикасы

ҚОРЫТЫНДЫ Жүргізілген зерттеу Қазақстан Республикасындағы бастауыш мектепте цифрлық білім беру ресурстарын пайдаланудың тиімділігін растайды. Нәтижелер BilimLand платформаларын енгізгеннен кейін эксперименттік топта оқу мотивациясының айтарлықтай артқанын көрсетеді және iMekter.kz.

Сонымен зерттеу нәтижелері бойынша қорытындылай келе, бұл жұмыстың мақсаты цифрлық білім беру ресурстарының бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясына әсерін анықтау болды.

Әдебиеттерді теориялық талдау және педагогикалық эксперимент барысында келесі нәтижелер алынды:

1. Бастауыш мектепте оқу мотивациясы тұрақсыз, қоршаған ортаға және материалды беру формасына әсер етеді.

2. Цифрлық білім беру ресурстары дұрыс пайдаланылған кезде қызығушылықтың артуына, қатысуға және оқушылардың ішкі мотивациясының артуына ықпал етеді.

3. Тәжірибе көрсеткендей, цифрлық білім беру ресурстары үнемі қолданылатын эксперимент топта оң мотивациясын жоғары өскенің көрсетті.

4. Цифрлық білім беру ресурстары пайдаланылмаған бақылау тобында айтарлықтай өзгерістер байқалмады. Осылайша, цифрлық білім беру ресурстарының бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясына оң әсері туралы зерттеу гипотезасы расталды.

Алынған мәліметтер негізінде келесі ұсыныстарды атап өткен жөн:

- Бастауыш білім беру бағдарламасына цифрлық білім беру ресурстарын белсенді енгізу.
- АКТ қолдану бойынша педагогтерді жүйелі оқыту.
- Білім беру процесін цифрландыруды оңтайландыру үшін қосымша зерттеулер.

Осылайша, цифрлық технологиялар "Цифрлық Қазақстан" бағдарламасының стратегиялық басымдықтарына және ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың нұсқауларына сәйкес келетін білім беру сапасы мен өзектілігін арттырудың тиімді құралы болып табылады [16, б.3].

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. *Послание Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана, 1 сентября 2021 года.*

2. *Государственная программа «Цифровой Казахстан» на 2017–2022 годы. – Астана, 2017.*

3. Сулейменова Ж.Б. Использование платформы BilimLand в учебном процессе начальной школы. // *Образование и наука*, 2021, №3, с. 66–70.
4. Лусканова Н.Г. Формирование учебной мотивации у младших школьников. – М.: Просвещение, 2018, с. 45–51.
5. Деси Э., Райан Р. Внутренняя мотивация и самоопределение в человеческом поведении. – СПб.: Питер, 2017, с. 120–128.
6. Немов Р.С. Психология. – М.: Владос, 2005, с. 225–235.
7. Жанабаева Л.Т. Цифровизация образования: возможности и вызовы. // *Педагогика и психология*, 2022, №2(51), с. 33–40.
8. Шаймерденова О.Ж. Использование цифровых платформ в начальной школе: проблемы и перспективы // *Вестник КазНПУ. Серия «Педагогика»*. – 2021. – №3(72). – С. 43–48.
9. Исакова С.С. Цифровая образовательная среда в начальной школе Казахстана: вызовы и возможности // *Вестник КазНПУ. Серия «Психология»*. – 2022. – №2(67). – С. 55–61.
10. Мальцева Н.Ю. Влияние цифровых технологий на мотивацию младших школьников // *Современная начальная школа*. – 2020. – №4. – С. 60–67.
11. Kankaanranta M., Ilomäki L. Digital learning motivation among primary pupils in Finland // *Journal of Educational Technology*. – 2019. – Vol. 15(3). – P. 112–123.
12. Выготский Л.С. Психология развития ребёнка. – М.: Педагогика, 1984. – 312 с.
13. Пиаже Ж. Речь и мышление ребёнка. – СПб.: Ленанд, 2003. – 240 с.
14. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М.: Политиздат, 1977. – 304 с.
15. Эльконин Д.Б. Психология обучения младшего школьника. – М.: Просвещение, 1974. – 296 с.
16. Токаев К.-Ж. К. Послание Президента Республики Казахстан народу Казахстана. – Нур-Султан, 2022, с. 1–5.

References

1. Message of the Head of State Kassym-Jomart Tokayev to the people of Kazakhstan, September 1, 2021.
2. The state program "Digital Kazakhstan" for 2017-2022. – Astana, 2017.
3. Suleimenova Zh.B. The use of the BilimLand platform in the educational process of primary schools. // *Education and Science*, 2021, No. 3, pp. 66-70.
4. Luskanova N.G. Formation of educational motivation in younger schoolchildren. – M.: Prosveshchenie, 2018, pp. 45-51.
5. Desi E., Ryan R. Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. – St. Petersburg: Peter, 2017, pp. 120-128.
6. Nemov R.S. Psychology. Moscow: Vlados, 2005, pp. 225-235.
7. Zhanabayeva L.T. Digitalization of education: opportunities and challenges. // *Pedagogy and Psychology*, 2022, No. 2(51), pp. 33-40.
8. Shaimerdenova O.J. The use of digital platforms in primary schools: problems and prospects // *Bulletin of KazNPU. The series "Pedagogy"*. – 2021. – №3(72). – Pp. 43-48.
9. Iskakova S.S. The digital educational environment in primary schools in Kazakhstan: challenges and opportunities // *Bulletin of KazNPU. The series "Psychology"*. – 2022. – №2(67). – Pp. 55-61.
10. Maltseva N.Yu. The influence of digital technologies on the motivation of younger schoolchildren // *Modern elementary school*. – 2020. – No. 4. – pp. 60-67.
11. Kankaanranta M., Ilomäki L. Digital learning motivation among primary pupils in Finland // *Journal of Educational Technology*. – 2019. – Vol. 15(3). – P. 112-123.
12. Vygotsky L.S. Psychology of child development. – M.: Pedagogika, 1984. – 312 p.

13. Piaget J. *The child's speech and thinking*. St. Petersburg: Lenand Publ., 2003. 240 p.
14. Leontiev A.N. *Activity. Conscience. Personality*. – М.: Politizdat, 1977. – 304 p.
15. Elkonin D.B. *Psychology of primary school student education*. Moscow: Prosveshchenie, 1974. 296 p.
16. Tokaev K.-Zh. K. *Message of the President of the Republic of Kazakhstan to the people of Kazakhstan*. – Nur-Sultan, 2022, pp. 1-5.

МРНТИ 15.81.61

<https://doi.org/10.51889/2959-5967.2025.84.3.014>

Прмантаева Г.У.^{1*} , Акажанова А. Т.¹ Тотикова Г.А.²

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті (Алматы, Қазақстан)

²М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті (Шымкент, Қазақстан)

ЖАСӨСПІРІМДЕР АРАСЫНДАҒЫ СУИЦИДТІК МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ: ЭТИОЛОГИЯСЫ, ҚАУІП ФАКТОРЛАРЫ ЖӘНЕ АЛДЫН АЛУ СТРАТЕГИЯЛАРЫ

Аңдатпа

Мақалада қазіргі қоғамның ең өзекті және күрделі мәселелерінің бірі – жасөспірімдер арасындағы суицидке бейімділік қарастырылады. Жастарда суицидтік ойлардың дамуына ықпал ететін себептерді, қауіп факторларын және әлеуметтік жағдайларды талдауға ерекше назар аударылады. Жасөспірімдердің психикалық денсаулығына әсер ететін отбасылық проблемалар, әлеуметтік оқшаулану, стресс, депрессия, өзін-өзі бағалаудың төмендігі және психоэмоционалды жарақаттар сияқты факторларды егжей-тегжейлі жүргізілген зерттеу нәтижелері келтірілген. Психологиялық қолдау, медициналық ұйымдардың көмегі және алдын алу процесінде отбасылар мен білім беру мекемелерінің рөлін қоса алғанда, суицидтің алдын алу әдістері де талқыланады. Алынған мәліметтер негізінде жасөспірімдер арасындағы суицидтік мінез-құлық қауіпін азайтуға көмектесетін негізгі аспектілер, соның ішінде проблемаларды ерте анықтау және мамандар көмегі қажет. Суицид бір сәтте орын алатын оқиға болып табылмайды, жасөспірімнің психикасына кері әсерін беретін бірнеше факторлардың жиынтығынан туындаған суицид жасау туралы ой жоспарға, уақыт өте келе жоспар әрекетке айналады, әрекет аяқталған немесе аяқталмаған болып екіге бөлінеді. Білім беру ұйымдарының қызметкерлері, ата – аналар мен білім алушылар суицидке бейімділік кезеңдеріндегі жасөспірімдегі ашық және жанама мінез-құлық белгілері туралы ақпараттармен жүйелі түрде хабардарлығы арттырылса қауіп факторларын азайтуға негіз болып табылатындығы зерттеу нәтижелерімен келтірілген.

Түйін сөздер: суицид, жасөспірімдер, психикалық денсаулық, отбасылық факторлар, психологиялық қолдау.

Прмантаева Г.У.^{1*}, Акажанова А.Т.¹ Тотикова Г.А.²

¹Казахский национальный педагогический университет имени Абая (Алматы, Казахстан)

²Южно-Казахстанский университет им. М.Ауезова (Шымкент, Казахстан)

СУИЦИДАЛЬНОЕ ПОВЕДЕНИЕ СРЕДИ ПОДРОСТКОВ: ЭТИОЛОГИЯ, ФАКТОРЫ РИСКА И СТРАТЕГИИ ПРОФИЛАКТИКИ

Аннотация

В статье рассматривается одна из наиболее актуальных и сложных проблем современного общества — суицидальные наклонности среди подростков. Особое внимание уделяется анализу причин, факторов риска и социальных условий, способствующих развитию суицидальных мыслей у молодых людей. Дано подробное исследование факторов, влияющих на психическое